

Tussen de stroom mensen het station in en uit staat één iemand stil, recht onder de stationsklok, in zijn ene hand draagt hij een plastic tas waarin de urn moet zitten, zijn andere hand steekt hij naar me op, alsof hij er niet zeker van is dat ik hem na tien jaar nog herken, want ik zie hem voor het eerst zonder baard, maar de man met de gekromde rug, de onrustige oogopslag, de grijze Franse pet, de bruine leren jas, de vale spijkerbroek en de sportgympen waarvan de zolen naar de binnenkant van zijn voeten zijn afgesleten, is onmiskenbaar mijn vader. Als hij tegen me begint te praten, kijk ik met enige nieuwsgierigheid naar zijn mond, naar zijn dunne lippen, zijn gele boventanden, twee scheef over elkaar gegroeide ondertanden, zijn ingevallen wangen, zijn puntige kin. Nooit eerder gezien. Beelden van vroeger schieten door mijn hoofd, een jonge vader begin jaren tachtig met donkerbruin haar

tot op zijn schouders en een volle baard die kin, kaken en wangen verbergt. Toen hij bijna veertig was kwam daar een keurig kortgeknipt kapsel voor in de plaats, een getrimde baard, een dure auto en een eigen zaak. Hij werd toen al grijs, dat zit in de familie, dat ondervind ik nu zelf ook. Bij mijn vader zijn alleen nog wat witte stoppeltjes tussen de poriën op zijn wangen en kin zichtbaar, hij heeft zijn haar weer laten groeien, het hangt tot op zijn schouders, grijs en slierterig komt het onder zijn pet vandaan, en terwijl hij met die nieuwe lippen van hem nog iets zegt over afspreken, elkaar vaker zien, zijn vijfenzeventigste verjaardag, probeer ik te begrijpen hoe de tijd een kanteling heeft gemaakt, want het is alsof ik mezelf heb ingehaald, vierenzeventig nu, en zo zie ik eruit. Maar nu ben ik de man met een baard, en lang haar heb ik al een tijdje niet meer, mijn vader is de oudere versie van wie ik ben geweest.

Toen hij vorige week belde was ik in mijn atelier. Met je vader, zei hij, en ik antwoordde met een kort hallo, het bleef even stil, ik zag mijn vader voor me met baard, de man zoals ik hem op de crematie van mijn moeder voor het laatst had gezien, en ik hoorde hem praten en twijfelde of ik op zou hangen, hij vroeg of ik hem zaterdagochtend op het station kon ontmoeten, de grafrust van tien jaar was verstreken en hij dacht niet dat het graf verlengd hoefde te worden? Of kwam ik nog gere-

geld op de begraafplaats? En de urn, die wilde ik vast hebben?

Hij had destijds de gesprekken met de begrafenisondernemer gevoerd, de uitvaart geregeld, de plek voor de urn op de nieuwe begraafplaats aan de rand van de stad gekozen, ik was daar niet toe in staat geweest, ik had me in een toestand gedronken waarin ik mezelf had wijsgemaakt dat het me niets kon schelen wat er met de as van mijn moeder zou gebeuren. En nu moest ik bekennen dat ik haar inderdaad niet vaak opzocht, nooit eigenlijk, ik vond het een nare plek, en de urn onder de grond voelde ook niet goed, mijn moeder zou in de urnentuin van de begraafplaats meer thuis zijn geweest. Een paar jaar geleden bezocht ik voor het laatst haar graf, wat ook pas de derde keer was, ik stond met een heideplant in een rieten mandje van de bloemenwinkel op het station hoofdschuddend naar de marmeren steen en het vierkant van grijs grind te kijken – en ik had niet het gevoel dat mijn moeder daar was, en nadat ik met een ongemakkelijk gevoel het mandje had neergezet, was ik vertrokken om er niet meer terug te komen, dus ik zei dat verlengen inderdaad niet nodig was, en tot vanochtend dacht ik na over de ontmoeting op het station, hoe die zou verlopen, wat zijn verwachtingen waren, wat mijn verwachtingen waren, of ik hem moest uitnodigen voor een kop koffie in de stad... Maar waarom? En wat daarna?

Het was ergens gedurende de dagen na het telefoongesprek dat ik spontaan een gebedje deed, of een gebedje, ik weet niet of je het zo mag noemen, ik stelde een vraag, en niet aan God of een god, maar aan mijn moeder, en wat nieuw is de afgelopen dagen, sinds ik vragen stel, is dat het licht boven de eettafel soms knippert, niet dat ik daar iets achter zoek, het licht heeft waarschijnlijk altijd zo nu en dan geknipperd, maar nu valt het me pas op, of ineens een lichtflits, een vuurvliegje in mijn ooghoek dat altijd weg is als ik kijk, al zijn vuurvliegjes eigenlijk gevleugelde mannetjeskevers die op zoek zijn naar vrouwtjes, en de vrouwtjeskevers hebben niet eens vleugels en leven op de bodem, dingen die Lieke mij vertelt, mijn halfzusje, ze woont praktisch bij mij omdat thuis, maar eigenlijk ook de wereld, laten we ook de wereld niet vergeten, volgens eigen zeggen geen goede plek voor haar is, en dan drukt ze zich nog zacht uit, zegt ze, ze neemt het haar moeder en onze vader kwalijk dat ze haar op deze wereld hebben gezet, deze bespottelijke wereld die niet bereid is haar een veilige plek te bieden, de aarde is in ieder geval geen fijne plek om te schuilen, een opgejaagd dier dat moet vluchten maar niet wil vluchten, een opgejaagd mens dat moet zijn maar niet wil zijn, zo voelt ze zich, en daarom is ze nu bij mij, om tot rust te komen, hier hoeft ze niets. Waar kom je terecht als je van de aarde waait, vroeg ze toen ze twaalf was en

we in mijn atelier naar de storm en de onweersbuien stonden te kijken, met lichtflitsen boven de horizon. Je kan niet van de aarde waaien, zei ik, en ze klemde zich tegen me aan terwijl het onweer dichterbij kwam en zei dat kan je toch niet weten, misschien kan het wel, misschien als het volle maan is, en ze staarde met grote ogen voor zich uit. Op dat moment liet ik het voor wat het was, ze had er vast niets mee bedoeld, maar omdat ze steeds vaker dergelijke opmerkingen maakt, over het niet hier hoeven zijn, denk ik dat ze het destijds vroeg niet uit angst maar als mogelijkheid, dat ze juist wilde wegwaaien, en sindsdien let ik op mijn woorden, al schudt ze meewarig haar hoofd bij mijn doorzichtige pogingen haar met lichtheid de reden van de zwaartekracht te doen inzien, de zwaartekracht die ons op aarde houdt om haar uiteindelijk zo licht mogelijk te verlaten, en ik hoor ook wel dat ik pathetisch klink en terwijl ik het formuleer zoekende ben naar woorden die iets van houvast bieden, maar ja, wat wil je, denk je tegelijkertijd bij jezelf, je hebt je moeder zien verdwijnen, haar zelfverkozen einde, dat wil je niet nog een keer meemaken, je grijpt dus alles aan om Lieke te ondersteunen, dan maar pathetisch, zelfs het gebed schuw je niet, en zei ze laatst zelf niet dat ze in haar ooghoek een helder licht zag, maar nee, Jona, die lichtflits was geen ziel die over mij waakt en mij wil laten groeien, zo werkt dat niet, zegt ze, het zijn flitsen in het

oog die horen bij migraine, bij vermoeidheid en stress, dat is waarom mijn ogen zo nu en dan licht geven, en nee, ook geen vuurvliegje, Jona, en een vuurvliegje is eigenlijk een kever, en het vuurvliegvrouwkje is geen vlieg en ook geen kever, maar een glimworm, en ze zegt dat ze dat onaangenaam onduidelijk vindt, omdat de natuur normaal gesproken juist zo aangenaam en duidelijk in haar wetten is, maar het is natuurlijk de mens die deze onduidelijkheid heeft geschapen, de mens bracht onlogica aan in de benaming, de mens heeft zich langzaam maar zeker van de natuur vervreemd, de natuur is geworden tot pretpark, tot iets secundairs, zegt Lieke. Ik vergeet soms dat ze pas vijftien is, en als ik ga nadenken over de wereld zoals die nu is en mezelf gerust probeer te stellen met het vooruitzicht dat het in de toekomst beter zal zijn, is het niet moeilijk om net als Lieke te verzinken in inktzwarte gedachten, over de zelfvernietigende werking van de welvaart, over de onomkeerbaarheid ervan, omdat wij nu eenmaal mensen zijn, niet te verzoenen is het leven, en ik ben er ook niet de persoon naar om tussen twee stilten luid te zijn, om met J.C. Bloem te spreken, maar met te veel nadenken over de wereld kom ik de dagen niet door, ik heb me ervoor moeten afsluiten, ter ondersteuning moest ik daar voorheen wel wat bij drinken, dat is nu minder geworden, heb me min of meer verzoend met de ellende, maar Lieke kan dat niet, nog niet in ieder

geval, ze heeft geen filter, voor niets, niet voor geluid, voor licht, voor geur, voor smaak, en al helemaal niet voor de mens en diens systemen, de systemen die volgens haar niets meer met de aarde te maken hebben en die de mens afhankelijk hebben gemaakt en van de natuur hebben losgeweekt, en nu we zijn losgeweekt, nu we kopje-onder dreigen te gaan, moet de natuur opeens gered worden, maar daar is het te laat voor, we zijn het contact verloren, er is geen verbinding meer, economische groei, social media, blablabla, zegt Lieke, en daarom bid ik ook voor haar, in een poging de verbinding te herstellen, ik doe een gebed voor Lieke, dagelijks vraag ik zachtjes om wat lichtheid, om rust in haar hoofd, om milde dagen zodat ze het zonlicht kan verdragen, zou het niet mogelijk zijn dat ze iemand tegenkomt, een geestverwant, dat ze verliefd wordt? Kan het zo simpel zijn dat de liefde haar kan helpen? Haar kan redden is wat ik eigenlijk voel, ik ga ervan uit dat ze gered wil worden, natuurlijk ga ik daarvan uit, en daarom vraag ik mijn moeder om hulp, ik wend me tot jou, mam, of het helpt weet ik nog niet, maar ik doe het oprecht en met de beste bedoelingen en een beetje onder het mom van baat het niet, dan schaadt het niet, zoals jij altijd zei als je weer iets had bedacht om de slakken van de groenten en de bloemen in de moestuin te weren, bijvoorbeeld door wol om de stelen te wikkel, geel, rood, blauw, de kleur maakte niet uit, zeker

niet voor de slakken, maar het gaf wel een vrolijk tintje aan de tuin, ik herinner me ook roze en paarse stelen. De eerste keer dat ik het zag, de kleurige met wol omwikkelde stelen, dacht ik even dat er iets mis met je was. Toen ik dat tegen je zei, is er iets mis met je, mam, dat je de planten van een wollen dekentje voorziet, dat je midden in de zomer doet alsof ze het koud hebben, kon je er hartelijk om lachen, net als om de stunt met de koffie, want je spoot met een plantenspuit koffie over de planten en de bloemen, en dat werd jaren later een terugkerend grapje tussen ons als ik langskwam en jij koffie aan het zetten was. Voor ons of tegen de slakken?

Ik weet eigenlijk niet of de wol en de koffie het gewenste effect hadden, en dat weet ik ook nog niet over mijn vragen aan mijn moeder, mijn oma, of aan wie nog meer naar me luisteren wil, maar toch vroeg ik vanochtend toen ik naar het station fietste om wat hulp, het zijn heel bescheiden vragen, want voor de wereld kan ik me niet tot mijn naasten wenden, ik kan niet vragen om zachtheid voor Vladimir Vladimirovitsj Poetin, dat moeten Maria Vorontsova en Katerina Tikhonova bijvoorbeeld doen, zijn dochters, zij kunnen het aan Maria Ivanovna vragen, hun oma, of aan grootvader Spiridon Poetin, die kok was in Hotel Astoria in Sint-Petersburg en na de Eerste Wereldoorlog als medestander van de bolsjewieken kookte voor Vladimir Lenin en zijn familie in Moskou, en later, na

Lenins dood, als privékok voor Jozef Stalin in diens datsja. En Lenin en Stalin zijn via Spiridon in de vezels van Poetin doorgedrongen, Spiridon, een naam als van een medicijn, maar een medicijn waarvoor? En ik kan ook niet vragen om zachtheid voor de rijkste man op aarde, voor Elon Reeve Musk, alleen zijn moeder Maye Musk (geboren Haldeman) kan haar best doen om aan haar ouders, Winnifred Josephine en Joshua Norman Haldeman, te vragen of hij in godsnaam iets goeds doet met zijn geld, met zijn macht, iets waar we wat aan hebben met z'n allen hier op aarde, een bijdrage aan verdraagzaamheid alsjeblieft dank je wel.

Ik verwacht dus niet de gehele wereldproblematiek op te lossen, maar vele handen maken licht werk, zou oma gezegd hebben, dus ik doe het zonder naïef te zijn, zonder oogkleppen, zonder de realiteit uit het oog te verliezen. En toch denk ik dat het helpt, het helpt mij, dus vroeg ik op de fiets om wat helderheid, al was het een beetje schoorvoetend, want het betreft deze keer mezelf en dat lijkt me toch niet de bedoeling van een gebed, niet in de eerste plaats in ieder geval, maar ik vroeg om wat ondersteuning, dat ik niet zou vluchten, dat ik mijn gevoelens onder controle zou kunnen houden, ik wil vergeten wat ik niet meer voel, zei ik zachtjes, en nu sta ik naar het gezicht van mijn vader te kijken en hoor ik hem zeggen dat hij graag weer eens af

zou willen spreken, om bij te praten, hij zegt dat hij het jammer vindt hoe we met elkaar omgaan, dat hij het armoedig vindt hoe we langs elkaar heen leven, en hij reikt me de tas aan, het hengsel houdt het maar net, en met mijn linkerhand ondersteun ik de onderkant van de tas, voel de koude ronde onderkant van de urn.

Hij vraagt of ik aan het schilderen was en wijst naar mijn gebalde hand om het hengsel, naar de blauwe verf, grijs, paars, wit. Nog steeds dus, denk ik glimlachend, nog steeds stelt hij vragen waarop het antwoord al vaststaat. Of ik ging tennissen, vroeg hij als ik in mijn tenniskleren en met mijn tennisracket in de woonkamer verscheen. Hij zat dan meestal op de bank de krant te lezen en ik had niet de indruk of de wens of de verwachting dat hij hoorde wat ik antwoordde, zijn vraag kwam eigenlijk altijd als een verrassing, en het was een rare vraag aangezien ik in tenniskleding en met een racket in mijn hand naar de voordeur liep om naar buiten te gaan, om op mijn fiets te springen en in een halfuur de dijk af te fietsen, langs de twee boerderijen, een veeteler – koeien – en een groentekweker – witlof en wortels als ik het me goed herinner –, en dan bij het leegstaande café, waarvan de ramen met houten platen waren dichtgetimmerd, rechtsaf, waar de weg vanaf de dijk naar beneden loopt en je je benen een hele tijd stil kunt houden, een beloning na de vermoeiende tegenwind, altijd tegenwind op de dijk

zo lijkt het, welke kant je ook op fietst, en dan in volle vaart langs het tuincentrum en de dierenarts, nog twee kilometer rechtdoor tot aan de tennisvereniging. Dus dan zei ik tegen mijn vader dat ik ging voetballen en trok de voordeur achter me dicht, en terwijl ik mijn fiets door het knerpende grind naar het witte hek duwde, zei ik mijn stiefmoeder gedag, die in de moestuin meestal hoofdzakelijk bezig was met het wieden van onkruid en het vangen van slakken, en ik weet nog dat ik een keer riep dat ze koffie over de courgettes en de dahlia's moest spuiten, tip van mijn moeder, en dat was ook meteen het verschil tussen mijn moeder en mijn stiefmoeder, niks geen verse koffie of gekleurde wol, maar een emmer water met bijtend zout.

Wist je dat ik ook schilder? zegt mijn vader. Zijn nieuwe voorkomen heeft kennelijk ook nieuwe voornemens met zich meegebracht. Ja, nu ik niet veel meer omhanden heb, ben ik begonnen met portretschilderen. Daarom moet ik er ook weer vandoor, ik heb zo les. Heb je binnenkort tijd om eens af te spreken?

Ik kan maar niet wennen aan die mond. En ook niet aan de woorden die eruit komen, niet veel omhanden, ik hoor toch echt dat hij dat zegt en ik denk aan Lieke, en zijn mond voegt er zonder aarzelen aan toe dat hij binnenkort eens langs wil komen in mijn atelier. Mijn blik is afgedwaald naar de zwarte wijzers van de stationsklok, duiven fladderen er rond, landen op de dak-

rand van het station. Acht minuten voor tien. En op het moment dat ik mijn vader hoor zeggen dat hij volgende week vijfenzeventig wordt en me graag wil uitnodigen om dat samen met hen te vieren, schuift de grote wijzer schokkerig zo'n vijftien centimeter naar rechts richting zeven minuten voor tien en blijft dan nog even lichtjes naschommelen.